

”Cooperarea pentru dezvoltare instituțională între Curtea de Conturi a Republicii Moldova și Oficiul Național de Audit al Suediei pentru perioada 2013-2016”

Raport de progres, 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2016

26 decembrie 2016

1. Introducere

La data de 19.12.2012 a fost semnat Memorandumul de înțelegere între Oficiul Național de Audit al Suediei și CCRM, valabil pentru perioada 01.01.2013-31.12.2015. Ulterior, la 06.10.2015, termenul de implementare a Memorandumului a fost extins pînă la 31.12.2016.

Acest raport descrie progresele înregistrate în raport cu rezultatele așteptate pentru perioada (2015-2016) cooperării bilaterale dintre Oficiul Național de Audit al Suediei (ONAS) și Curtea de Conturi a Republicii Moldova (CCRM). De asemenea, raportul de progres examinează aspectele care sunt relevante pentru realizarea obiectivului pe termen lung, și anume de a stabili o capacitate durabilă a CCRM să efectueze și să mențină auditul financiar în conformitate cu principiile și standardele internaționale ISSAI.

2. Progresele proiectului, 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2016

2.1. Obiectivul general

Obiectivul general, după cum este definit în Documentul de Proiect, din data de 19 decembrie 2012, este următorul: *”Sustenabilitatea ca instituție supremă de audit și un audit de regularitate, în conformitate cu standardele internaționale ale instituțiilor supreme de audit (ISSAI)”*.

“Urmează a fi relalizate următoarele obiective ale proiectului:

- 1. Un proces eficient de audit financiar / de regularitate este stabilit*
- 2. Capacitatea generală a managementului este îmbunătățită*
- 3. Sunt elaborate rapoarte de înaltă calitate și accesibile cititorului*
- 4. Relații eficiente cu Parlamentul, Guvernul, entitățile verificate și cooperare multilaterală și bilaterală în cadrul INTOSAI, EUROSAI și altor organizații internaționale.”*

2.2. Rezultate scontate, 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2016

Rezultatele scontate originale au fost examinate în detaliu în cadrul ședinței precedente a Consiliului de Coordonare, care a avut loc în decembrie, 2013, în Chișinău. Tabelul 1 de mai jos prezintă rezultatele scontate ale proiectului modificate, care urmau a fi atinse până la sfârșitul anului 2015, perioadă care a fost ulterior extinsă până la finele anului 2016.

Tabelul 1. Rezultatele scontate ale proiectului, 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2016

Durata proiectului	1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2016
Sub-proiectul	Auditul financiar / de regularitate
<i>Un proces eficient de audit financiar / de regularitate este stabilit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Program profesional de instruire în domeniul auditului financiar / de regularitate, cu o conexiune clară în certificarea auditorilor financiari - elaborat și pus în aplicare.</i> • <i>Capacitate internă durabilă pentru îmbunătățirea continuă a auditului financiar / de regularitate prin instruirea unui grup de formatori specializați.</i> • <i>Capacități de audit îmbunătățite obținute prin formarea întregului corp al auditorilor, inclusiv personalul nou angajat (verificat prin teste continue și evaluări).</i> • <i>Calitate îmbunătățită în practica și mecanismele auditului financiar / de regularitate, prin efectuarea a două misiuni de audit-pilot financiar / de regularitate, cu implicarea experților pe tot parcursul procesului de audit"</i>
<i>Capacitatea generală a managementului este îmbunătățită</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Crearea și asigurarea unui sistem de control al calității, care include politici și proceduri, axate pe următoarele elemente:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Responsabilități de leadership privind calitatea în cadrul instituției</i> ○ <i>Cerințe etice relevante</i> ○ <i>Acceptarea și continuarea relațiilor client / entități auditate și angajamente specifice</i> ○ <i>Resurse umane</i> ○ <i>Performanță de implicare</i> ○ <i>Monitorizare</i> ○ <i>Documentarea controlului calității a CCRM</i> ○ <i>Comunicareacu personalului</i> • <i>Capabilități îmbunătățite și statutul de lider al Direcției generale Metodologie, Planificare și Analiză (GDMPA). (evaluare internă anuală).</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Personalul GDMPA instruit în mod corespunzător și oferă sprijinul necesar pentru diviziunile generale de audit prin punerea la dispoziție a cadrului de reglementare ajustat și informațiile corespunzătoare privind cele mai bune practici de audit. Instruirea personalului, participarea la unele activități de monitorizare a calității și monitorizarea punerii în aplicare a recomandărilor de audit.</i> • <i>Funcția de audit intern în conformitate cu standardele internaționale.</i> • <i>Până la sfârșitul anului 2013: Un nou proces de planificare a resurselor pus în aplicare și a conectat la sistemul de înregistrare a timpului complet implementat și utilizat de către personalul CCRM și de management.</i> • <i>Intocmirea rapoartelor la timp. (evaluare anuală) "</i>
<p>Sunt elaborate rapoarte de înaltă calitate și accesibile cititorului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Comunicarea cu entitățile auditate este îmbunătățită, urmând practicile și procedurile moderne de comunicare, după cum reiese din documentația discuțiilor cu managerii entităților auditate, care prezintă un nivel mai ridicat de încredere decât înainte de audit. (investigații anuale în cadrul entităților auditate)</i> • <i>Consolidarea capacităților de a pregăti rapoarte de audit de calitate superioară. Concentrarea pe probleme majore în rapoartele - având un impact asupra Raportului de audit.</i> • <i>Raportul anual de audit este mai analitic și mai atractiv. Documentul se referă la problemele sistemice ale managementului finanțelor publice, administrarea veniturilor, neajunsuri și probleme în diverse domenii identificate de performanță și audit TI. "</i>
<p>Ralații eficiente cu Parlamentul, Guvernul, entitățile verificate și cooperare multilaterală și bilaterală în cadrul INTOSAI, EUROSAI și altor organizații internaționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Actualul deficit de comunicare între Parlament - Guvern – entități auditate, examinat și confirmat drept scăzut.</i> • <i>Îmbunătățirea relațiilor dintre CCRM și Parlament. Până la sfârșitul anului 2015, îmbunătățirea relațiilor cu Parlamentul au avut ca rezultat un impact mai mare.</i> • <i>Parlamentul ia în considerare recomandările Curții de Conturi din raportul anual.</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>CCRM este prezentă la întrunirile internaționale și contribuie cu rapoartele naționale și documentele de țară cu privire la subiectele necesare. Înregistrarea schimbului regulat și intens de informații cu alte țări din ISA demonstrează creșterea vizibilității internaționale a CCRM și actualizate funcției de audit public extern."</i>

2.3. Activitățile proiectului, 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2016

Tabelul 2 de mai jos prezintă tipul de activități desfășurate în perioada 1 ianuarie 2015 - 31 decembrie 2016, inclusiv scopurile și rezultatele acestora.

Tabelul 2. Activitățile de proiect la capitolul “ Un proces eficient de audit financiar / de regularitate este stabilit”

Activități	Scop	Rezultate
2015		
<p>Patru misiuni la CCRM, inclusiv participarea la ateliere de instruire pentru auditorii Curții de Conturi</p> <p>O vizită de studiu multilaterală în or. Riga, Letonia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Înțelegerea și aplicarea corectă a prevederilor standardelor internaționale de audit. 	<p>3 manageri operaționali și 90 de auditori financiari, inclusiv 17 din direcția metodologie, au căpătat mai multe cunoștințe teoretice și abilități practice în domeniul auditului financiar.</p> <p>În anul 2015, au fost defășurate misiuni de instruire a auditorilor CCRM în aspecte de auditare a controlului intern, (ISSAI 1300, 1315, 1210, 1260, 1265), evaluarea neregularităților identificate (ISSAI 1450), precum și a emiterii opiniei de audit (ISSAI 1700, 1705)</p> <p>În cadrul sesiunilor de instruire realizate, echipele de formatori au fost formate din experți suedezi, precum și auditori CCRM (din departamentele de audit și metodologie). În acest context, aspectele teoretice au fost prezentate de experții suedezi, iar ulterior exemple practice au fost oferite de către auditorii CCRM implicați în misiunile de audit financiar pilot de comun cu colegii din departamentul de metodologie.</p> <p>În anul 2015 a fost realizat un audit pilot al situațiilor financiare la Biroul Național de Statistică. În cadrul acestui audit pilot a fost propus, și ulterior realizate 2 rapoarte de audit separate, fiind delimitate aspectele de conformitate de cele financiare.</p> <p>De asemenea, în anul 2015 a fost desfășurată prima vizită de studiu multilaterală în Riga, Letonia. La această sesiune au participat reprezentanți ai CCRM (6 persoane), ONAS (5 persoane), Oficiul de Stat de Audit (OSA) al Georgiei (2 persoane) și Oficiul de Stat de Audit (OSA) al Letoniei (3 persoane). Reuniunea s-a bazat pe subiectele solicitate de delegațiile CCRM și OSA Georgia. Astfel, au fost discutate 7 sarcini relevante în</p>

		<p>desfășurarea misiunilor de audit, în aspecte ce țin de abordările auditului de conformitate (ISSAI 4000-4200), și auditul financiar (ISSAI 1250, 1510, 1580, 1450, 1700, 1705). La finalul vizitei de studiu au fost generalizate propuneri și soluții de îmbunătățire a cadrului intern al instituției în realizarea misiunilor de audit financiar.</p> <p>Totodată, în cadrul unei misiuni a fost realizată revizuirea „la rece” asupra Raportului auditului situațiilor financiare ale Proiectului Reforma învățământului în Moldova pe anii 2013-2014”.</p>
2016		
<p>Trei vizite la ONAS (2 misiuni bilaterale și 1 multilaterală). Două vizite la CCRM, inclusiv participarea la atelierul de instruire a auditorilor CCRM. O misiune multilaterală la Oficiul de Stat de Audit din Georgia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Înțelegerea și aplicarea corectă a prevederilor standardelor internaționale de audit • Dezvoltarea capacităților angajaților instituției în realizarea misiunilor de audit financiar, inclusiv auditarea situațiilor financiare consolidate • Discutarea, analiza și formarea concluziilor asupra rezultatelor obținute în desfășurarea misiunii de audit financiar pilot la Biroul Național de Statistică • Dezvoltarea în continuare a capacităților profesionale ale partenerilor implicați (ONAS (5 persoane), CCRM (13 persoane), OSA Georgia (11 persoane), OSA Letonia (8 persoane)) de a efectua audit financiar în conformitate cu principiile și standardele internaționale de audit 	<p>3 manageri operaționali și 57 de auditori financiari, inclusiv 11 din direcția metodologie, au căpătat mai multe cunoștințe teoretice și abilități practice în domeniul auditului financiar.</p> <p>În anul 2016, au fost organizate șase misiuni care au avut un impact major asupra activității de audit a instituției. În cadrul acestor sesiuni au fost realizate activități, precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sesiuni de instruire a auditorilor CCRM în aspecte de aplicare a ISSAI 1550, 1600, 1510, 1700, 1705 etc.; • discuții din punct de vedere metodologic asupra documentelor de lucru ale auditorilor CCRM întocmite la etapa de planificare și executare în cadrul misiunii de audit financiar pilot (Ministerul Sănătății); • împărtășite idei și bune practici la delimitarea riscurilor și ajustarea afirmațiilor pentru stabilirea acțiunilor pentru testare; • discutate diverse metode necesare a fi aplicate pentru asigurarea diseminării cunoștințelor dobândite urmare a participării la seminare, workshop-uri și instruirii;

		<ul style="list-style-type: none"> • a fost realizat un audit pilot al situațiilor financiare consolidate la Ministerul Sănătății, care este în derulare. În cadrul acestei misiuni de audit, au fost revizuite documentele elaborate la etapa de planificare, precum și 2 obiective realizate la etapa de executare; • în cadrul auditului pilot au fost discutate și ajustate documentele etapei de planificare și cele ale etapei de executare. <p>De asemenea, în anul 2016, au fost desfășurate două vizite de studiu multilaterale în Tbilisi (5 persoane) și Stockholm (.8 persoane)</p> <p>La aceste sesiuni au participat reprezentanți ai ONAS (5 persoane), CCRM (13 persoane), OSA Georgia (11 persoane), OSA Letonia (8 persoane). În cadrul vizitelor de studiu au fost abordate aspecte importante și necesare a fi înțelese și aplicate prevederi ale standardelor internaționale de audit. Prin urmare, în cadrul acestor sesiuni au fost puse în discuții tematici precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea nivelului de materialitate calitativă și cantitativă la evaluarea doemniilor ce urmează a fi auditate; • relevanța și necesitatea stabilirii limitei/plafonului de asigurare rezonabile și limitei pentru aria de acoperire în cazul auditării bugetelor consolidate a entităților cu instituțiile subordonate; • testarea controalelor TI și analiza informațiilor acestora în cadrul auditului financiar; • asigurarea calității în cadrul desfășurării misiunii de audit; • evaluarea riscului de fraudă și responsabilitățile auditului la identificarea acestia în realizarea misiunii de audit;
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • auditarea soldurilor inițiale; • selectarea ariei de auditare; • auditarea financiară parte componentă a auditării bugetare; • neregularitățile identificate și evaluarea acestora pentru emiterea opiniei de audit; • stabilirea criteriilor pentru delimitarea opiniei modificate (rezervă și contrară); • avantajele și dezavantajele auditului financiar în raport cu auditul financiar asociat auditului de conformitate. <p>În finalul vizitelor de studiu au fost generalizate propuneri și soluții de îmbunătățire a cadrului intern al instituției în realizarea misiunilor de audit financiar.</p>
--	--	---

Curtea de Conturi apreciază acțiunile ambelor părți, întreprinse în perioada 2015-2016 ca fiind relevante, bine organizate și cu impact asupra consolidării capacității profesionale a personalului implicat în efectuarea auditului financiar.

În vederea realizării obiectivelor proiectului de colaborare, CCRM, de comun cu ONAS, a realizat un șir de activități materializate în instruirii, workshop-uri, audituri pilot, asistență metodologică etc., experții ONAS oferind un suport considerabil, inclusiv în anul 2016.

Subiectele sensibile și relevante au devenit ținta instruirilor organizate în comun de experții suedezi (partea teoretică) și auditorii CCRM, care au fost membrii ai echipelor de audit financiar pilot și auditorii direcției metodologie (partea practică).

Totodată, pentru acoperirea unei arii mai vaste de subiecte/ aspecte de interes comun, în perioada 2015-2016, au fost realizate 3 vizite de studiu multilaterale (cu participarea ONAS, CCRM, OSA Gorgia, OSA Letonia). În cadrul acestor vizite au fost realizate activități de schimb de bune practici în domeniul auditului financiar, inclusiv a raportării financiare consolidate. Aceste sesiuni multilaterale au avut o contribuție importantă prin schimbul de experiență metodologică, ce a fundamentat noi premise de ajustare a cadrului metodologic existent la CCRM.

Capacitățile profesionale ale auditorilor financiari ai CCRM au fost consolidate, de asemenea, ca urmare a participării active la sesiuni de instruire, seminare și ateliere de lucru organizate în cadrul EUROSAI și INTOSAI, precum și în cadrul reuniunilor grupurilor de lucru ale statelor membre ale CSI, la capitolul elaborării bazei metodologice pentru efectuarea auditurilor financiare.

Tabelul 3. Activitățile proiectului la capitolul “Capacitatea generală a managementului este îmbunătățită”

Activități	Scop	Rezultate
2015		
O misiune la CCRM cu membrii Plenului	Discutarea aspectelor ce țin de perspectivele de dezvoltare instituțională a CCRM, precum și relevanța și actualitatea suportului oferit de către ONAS.	În anul 2015, în cadrul ședinței cu membrii CCRM au fost puse în discuții dorința CCRM de a împărtăși, aplica și dezvolta capacitățile dobândite din cooperarea cu ONAS, precum și necesitatea unei cooperări de viitor. De asemenea, a fost discutată și disponibilitatea echipei ONAS de a colabora în continuare și a fortifica capacitățile CCRM în realizarea misiunilor de audit financiar. Astfel încât, în continuare ONAS este partenerul de încredere al CCRM.
2016		
O misiune la CCRM cu membrii Plenului	Discutarea aspectelor ce țin de perspectivele de dezvoltare instituțională a CCRM, precum și relevanța și actualitatea suportului oferit de către ONAS.	În cadrul unei vizite cu conducerea CCRM a fost discutată, și ulterior, convenită prelungirea memorandumului de înțelegere între Oficiul Național de Audit al Suediei și CCRM pentru anul 2017. În cadrul acestei ședințe a fost făcut schimb de opinii privind principalele direcții de activitate, fiind prezentate rezultatele obținute de CCRM urmare a colaborării cu ONAS, pentru perioada 2006-2016. De asemenea, a fost acceptată continuarea colaborării pentru anul 2017, cu realizarea obiectivelor stabilite, în special: 1. Consolidarea capacităților de efectuare a auditurilor financiare, în special, auditurilor financiare consolidate a APC și rapoartelor de execuție bugetară, precum și a fondurilor donatorilor externi, prin: - efectuarea auditurilor-pilot financiare, inclusiv audituri financiare consolidate; - fortificarea activităților de suport metodologic, orientat pentru ghidarea auditorilor în sporirea calității activităților de audit prin dezvoltarea sesiunilor de instruire,

		<p>împărtășirea cunoștințelor și bunelor practici, etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ghidarea și consilierea în elaborarea caietului de sarcini pentru implementarea sistemelor informatice automatizate (soft IT) pentru eficientizarea activității de audit; <p>2. Dezvoltarea managementului instituțional;</p> <p>3. Îmbunătățirea metodelor de comunicare, atât interne, cât și externe, cu părțile interesate.</p>
--	--	--

Tabelul 4. Activitățile proiectului la capitolul “ Sunt elaborate rapoarte de înaltă calitate și accesibile cititorului”

Activități	Scop	Rezultate
2015		
O misiune la CCRM	Diseminarea bunelor practice în aspect de întocmire a rapoartelor de audit accesibile cititorului.	În cadrul unei ședințe cu membrii CCRM a fost realizat un seminar de partajare a cunoștințelor privind raportarea accesibilă cititorului, sugestii și recomandări privind compilarea unui raport de audit. La acest seminar au participat șefii de departamente și auditorii CCRM. În cadrul seminarului, auditorii CCRM au discutat cu experții ONAS, recomandările acestora privind întocmirea rapoartelor accesibile pentru cititori (feedback-ul privind Raportul de audit al Inspectoratului Fiscal, Rapoartele de audit la Școala Profesională și Compania Teleradio-Moldova).
2016		
O misiune la CCRM		Urmare a vizitei de studiu în Suedia (14-17.11.2016), echipa implicată a prezentat conducerii CCRM informații privind activitățile în sesiunile bilaterale și multilaterale. Astfel, rezultat al documentării etapei de planificare și executare misiunii de audit pilot au fost prezentate și propuse documente ajustate la bunele practici pentru împărtășirea și aplicarea acestora de către toți auditorii CCRM.

În anul 2016, CCRM a aprobat Normele metodologice privind structura, conținutul și formatul rapoartelor de audit ale Curții de Conturi. Prin urmare, în scopul facilitării și asigurării realizării calitative și uniforme a misiunilor de audit potrivit ISSAI și bunelor practici obținute în cadrul colaborării cu experții ONAS. Normele metodologice au fost elaborate aprobate definesc cerințele minime privind structura rapoartelor de audit, recomandările privind conținutul acestora, precum și cerințele tehnice privind redactarea unui raport de audit.

Tabelul 5. Activitățile proiectului la capitolul “ Ralații eficiente cu Parlamentul, Guvernul, entitățile verificate și cooperare multilaterală și bilaterală în cadrul INTOSAI, EUROSAI și altor organizații internaționale.”

Activități	Scop	Rezultate
2015		
Nu sunt activități în domeniu		
2016		
Nu sunt activități în domeniu		

3. Conlucrarea în continuare, în 2017

3.1. La nivelul experților și al CCRM

Activitatea de viitor se va concentra pe îmbunătățirea în continuare a cunoașterii principiilor auditului financiar și aplicarea acestora în activitatea de zi cu zi. Aceasta vor include coaching-ul de mai departe în cadrul a trei audituri financiare în curs de desfășurare, care, printre altele vor prevedea asigurarea de consiliere și îndrumare echipelor CCRM din cadrul auditurilor financiare în cauză.

Lecțiile învățate din cadrul auditurilor financiare, efectuate sub îndrumarea ONAS, sunt luate în considerare și incluse în programul de instruire al CCRM în domeniul auditului. Scopul este de a disemina și comunica cunoștințele dobândite auditorilor financiari ai CCRM, pentru a asigura instituționalizarea auditului financiar, în conformitate cu ISSAI.

Adițional, în scopul îmbunătățirii calității activităților de audit financiar ale CCRM, membrii echipelor de audit financiar ale CCRM, îndrumate de ONAS în 2015 și 2016, vor acționa în calitate de consilieri pentru celelalte echipe de audit financiar din cadrul CCRM.

3.2. La nivelul conducerii

Rolul și responsabilitatea conducerii de vârf este de a crea premisele necesare pentru realizarea și menținerea obiectivelor de dezvoltare, definite pentru CCRM, inclusiv cooperarea bilaterală actuală. În acest context, ONAS și conducerii de vârf al CCRM va continua să abordeze următoarele aspecte:

-
- Cum poate fi asigurată atingerea rezultatelor scontate ale cooperării bilaterale prezente
 - Cum se poate asigura durabilitatea rezultatelor proiectului
 - Cum poate fi organizată subdiviziunea de metodologie a CCRM pentru a asigura capacitatea CCRM de a efectua și de a menține auditul financiar în conformitate cu principiile și standardele internaționale ISSAI

4. Următoarea reuniune a Consiliului de Coordonare

Următoarea reuniune a Consiliului de Coordonare este planificată preliminar pentru decembrie 2017 la Chișinău / Stockholm.